

Barnbiblioteket – i rummet och i rymden

Ett rum som Luleås barn gör till sitt.

Kristina Andersson, bibliotekarie Luleå stadsbibliotek, och Regine Nordström, journalist och redaktör för Barnens Polarbibliotek och webbtidningen Flingan.

Bakgrund

Ett kulturhus i Luleå är en fråga som diskuterats bland politikerna i decennier. Så äntligen den 29/9 2003 togs beslutet av kommunfullmäktige. En arkitektutävling utlystes och bidrag kom in från olika delar av Sverige och världen. Ett bidrag hette Lady in red, för den röda fasaden ut mot norra hamnen, och hade skickats in av arkitektbyrån Tirsén och Aili, Luleå, som fick uppdraget. Inredningsuppdraget gick till Inredare AB från Piteå. Kulturens hus består av en yta på ca 14 000 kvadratmeter och ska innehålla stadsbibliotek, konsthall, Norrbottensmusiken, konserthall, kongresshall, café och restaurang. Se även www.lulea.se/kulturenshus. Invigningen är beräknad till januari 2007.

I det nuvarande stadsbiblioteket är det trångt och den traditionellt uppbyggda barnavdelningen går inte att utveckla. Hela mediebeståndet ryms inte i öppen hylla utan ungefär hälften står nere i källaren. Det finns heller inget rum för barnaktiviteter som sagoläsning eller barnteater. Barnavdelningen är i dagsläget mycket svårarbetad.

Barnavdelningen i Kulturens hus ska ligga på entréplanet. Målgruppen är barn 0-12 år och deras föräldrar, under barnens fritid. Skolan är viktig, men barns fritid prioriteras. Barns tankar, idéer och funderingar är grunden för utformningen av barnbiblioteket, både i lokalen och för verksamheten i enlighet med Barnkonventionen. Ungdomsavdelningen kommer att ligga på plan 3.

Vi kommer att samarbeta med Teknikens hus i Luleå. Vi anser att de kan tillföra mycket genom att de arbetar med barn, är experter på experiment och på att utforma saker för barn. Det känns viktigt att vi når barnen på deras egna villkor www.teknikenshus.se Vi samarbetar även med Barnens Polarbibliotek, ett virtuellt bibliotek www.barnenspolarbibliotek.se

Barnens Polarbibliotek

Diskussioner om en webbsajt för barn startades 1993 och 1997 lades sajten ut. Grundarna var bibliotekarierna Therese Nyström, länsbiblioteket och Ann-Catrine Westerberg Luleå folkbibliotek. Sajten är i dag ombyggd. Regine kom in i bilden 2005. Bakgrunden till Barnens Polarbibliotek var att stimulera barn att använda ny teknik för att hitta böcker och andra medier. BP hade och har en regional utgångspunkt som öppnar sig mot världen. Webben har inga väggar, och med dator och Internetuppkoppling når man över hela världen. Websajten var också tänkt att stimulera barn att ”göra själv”, interaktivitet via Internet samt att stimulera till barns bildskapande genom en medveten formgivning av sidan. Barnen kunde skicka in egna berättelser, boktips, fakta om Norrbotten mm. En bas fanns med litteratur med regional utgångspunkt. Sajten har hela tiden varit i rörelse och man har funderat på hur man kan förändra den på bästa sätt. 2003 introducerades Labyrinthbiblioteket och i detta kunde man söka på ett annat sätt. Där fanns temaavdelningar samt en samordning mellan det fysiska och virtuella rummet.

2004 började sajten kännas spretig. Gamla saker låg kvar, nya hade kommit till och tilltalet hade blivit otydligt. Vände man sig till barn eller till vuxna? Bengt Frank, ansvarig för webbsidorna och bibliotekskonsulent Detlef Barkanowitz bestämde sig för att koncentrera sig på *en* profil, samt fokusera på *en* målgrupp: barn 8-12 år på fritiden som kan läsa svenska. Journalisten Regine Nordström engagerades för att skriva artiklar.

Gamla, goda idéer som fick vara kvar är den regionala utgångspunkten med dess färger, spel, litteratur och artiklar. Författarna som presenteras har sin bas i regionen. Interaktivitet och kommunikation, barnens eget bildskapande och samarbete med fysiska bibliotek var och är viktiga principer för det fortsatta arbetet. Nytt är den klart angivna målgruppen och webbtidningen Flingan. Nya Barnens Polarbibliotek med webbtidningen Flingan och Luleå stadsbiblioteks nya barnavdelning ska samarbeta. Det virtuella biblioteket ska inte ses som ett hot utan är ett komplement där man exempelvis kan söka fakta om snö, eftersom det inte finns så mycket skrivet om detta i böcker. BP frågar efter bilder och texter från barnen och i webbtidningen har man en ram för artiklarna och en hel del av aktiviteterna. Det är en tidning om berättande med regionen som bas och förmodligen den enda webbtidningen för barn på svenska. Nya BP arbetar mycket mer med bilder eftersom webben är ett bildmedium. Regine gav oss en demonstration över hur sajten fungerar. Bland annat så är webbtidningen Flingan uppdelad i tre delar: vänsterspalt, mittenspalt och högerspalt för att göra den mer lättläst. I ”Förrådet” finns artiklar som tidigare varit huvudartiklar. All text som är röd är klickbar. Artiklarna behöver inte scrollas utan ligger i ”plattor”. Det finns också en uppmaning till barnen som kallas ”hör av dig” där barn kan mejla till Flingan. Barnens Polarbibliotek och nya barnbiblioteket kommer att ha samma illustratör.

Mitt Drömbibliotek

I april 2004 började barnbibliotekarierna i Norrbottens län att arbeta i nätverk. Arvidsjaur, Arjeplog, Kalix och Boden bad barn rita sitt drömbibliotek. Denna begäran gick också ut i Luleå. De fyra första kommunerna sammanställde sina teckningar som alla var fantasifulla och genomarbetade. Exempelvis fanns det mitt i biblioteket i Arvidsjaur en stor skoter. I ett drömbibliotek för barn ska lokalen vara målad i starka färger. Där ska finnas soffor, fåtöljer, kuddar, bollhav, stereo, Tv, fotbollsplaner, bassänger, bowling, plats att rita, spökgrotta där man kan läsa rysare, djungelrum med träd och lianer där bibliotekarierna kan svinga sig när de ska hämta böcker, en skog där det ska finnas böcker om djur och natur. Barnen ville ha rymdbibliotek, hundbibliotek, riddarbibliotek, hjärtbibliotek med kuddar, soffor och tavlor – allt i hjärtform, fantasybibliotek med utlåningen i gapet på Frankensteins monster. Vi vuxna pratar om låga hyllor för att öka tillgängligheten, men barnen ritade höga hyllor med stegar. Många barn hade tänkt på belysningen och att denna skulle kunna förändras. Det ska finnas en toalett på barnavdelningen. Vuxenavdelningen är liten, om den alls finns med.

Nätverksgruppen gjorde också studiebesök för att se vilken vardag barnen lever i – omvärldsbevakning. Man gjorde studiebesök på leksaksaffären Barnens hus och ställde sig frågan: Vilka vill Barnens hus nå? Vilka vill vi nå? Vad händer i barnens verklighet som vi kan ta in i rummet och i rymden?

Bilderna på barnens drömbibliotek skildrar inte bara deras drömmar om hur ett bibliotek ska se ut, utan ger också en glimt av barnens intressen, vardag och omgivning. På teckningarna kan vi se vad de gör på sin fritid. Vi vuxna ser rummet som en plats att rymma våra hyllmetrar och bokbestånd, barnen ser rummet som en plats för upplevelse. Barnet frågar sig: Vad finns här just för mig? Detta är något vi försökt tänka på när vi nu skapar ett nytt bibliotek och där har vi stor hjälp av Teknikens hus. Det ultimata barnbiblioteket ska utgå från Barnkonventionen, Bibliotekslagen, Unescos biblioteksmanifest. Man ska utgå från barnens perspektiv och önskemål – det är viktigt att lyssna på användarna. Barn ska vara delaktiga i utformningen av verksamheten och lokalerna bl.a genom att de fått rita sitt drömbibliotek och genom intervjuer. Vad är det som efterfrågas av barn jämfört med vad som finns? Barn ska vilja komma till biblioteket, det ska vara roligt att gå dit. Vi vuxna tror att vi vet hur barn vill ha det. Gå ner på barnens nivå – stå på knä - för att se vad som verkligen hamnar i

blickfånget. I Arvidsjaur såg alla barn den stora draken som fanns på barnavdelningen, men inte förrän de vuxna gick ner på knä såg de den ordentligt.

Nya barnavdelningen ska vara uppdelad i temaavdelningar. Upplägget ska vara sökbart och enkelt för alla: från katalogen - till hyllan - till boken. Avdelningarna ska inte vara hierarkiskt uppbyggda med underavdelningar eftersom barn inte tänker att vissa djur är mer betydelsefulla än andra. Vad som också är viktigt är att det finns en rörlighet i rummet och i rymden. En hemsida är enkel att ändra på, och det är bara att ta bort det som inte fungerar. Det ska finnas möjlighet till förändring i rummet, det gäller att inte "bygga fast sig". Ett exempel på att förnya beståndet är att en bok som filmats och som ges ut i nyutgåva, exempelvis med omslag från filmen, får betydligt högre status än den gamla, trots att det är exakt samma bok.

Vad händer i barnens värld just nu som vi kan ta in i rummet, i rymden?

Vid pennan: Agneta Krohn Strömshed, Mjölkuddens bibliotek, Luleå